

5. Кодекс законів про працю України  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 14.11.2023).

6. Закон України «Про правовий режим воєнного стану»  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 14.11.2023).

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку залучення працездатних осіб до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану» від 13 липня 2011 року № 753 (далі — Порядок № 753) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 14.11.2023).

*Степанова Ганна Миколаївна,*  
професор кафедри кримінального процесу  
Національної академії внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук, доцент

## **ДОПУСТИМІСТЬ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ**

Стала судова практика суттєво полегшує роботу юристів, адже саме правові позиції дають змогу спрогнозувати результат вирішення справи. Верховний Суд, продовжуючи активну роботу, вкотре потішив добіркою цікавих правових позицій. Тому сьогодні пропонуємо до вашої уваги огляд судової практики щодо оцінки електронних доказів.

Розпочнемо з того, що електронні докази – це інформація в цифровій формі, яка містить дані про обставини, що мають значення для справи. Зокрема, це електронні документи, вебсайти, текстові, мультимедійні й голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі, які зберігаються на таких портативних пристроях, як карти пам'яті, мобільні телефони, сервери, системи резервного копіювання та інші місця зберігання даних в електронній формі [9].

Відповідно до ч. 1 ст. 100 Цивільного процесуального кодексу України електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи, зокрема, електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі. Такі дані можуть зберігатися, зокрема, на портативних пристроях (картах пам'яті, мобільних телефонах тощо), серверах,

системах резервного копіювання, інших місцях збереження даних в електронній формі (в тому числі в мережі Інтернет) [8].

Частиною 2 ст. 100 Цивільного процесуального кодексу України визначено, що електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії, засвідченій електронним підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги». Законом може бути передбачено інший порядок засвідчення електронної копії електронного доказу [8].

Частиною 4 ст. 18 Закону України «Про електронні довірчі послуги» визначено, що кваліфікований електронний підпис має таку саму юридичну силу, як і власноручний підпис, та має презумпцію його відповідності власноручному підпису [5].

Статтею 7 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» визначено, що оригіналом електронного документа вважається електронний примірник документа з обов'язковими реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги» [5; 6].

У разі надсилання електронного документа кільком адресатам або його зберігання на кількох електронних носіях інформації кожний з електронних примірників вважається оригіналом електронного документа.

Якщо автором створюються ідентичні за документарною інформацією та реквізитами електронний документ та документ на папері, кожен з документів є оригіналом і має однакову юридичну силу.

Оригінал електронного документа повинен давати змогу довести його цілісність та справжність у порядку, визначеному законодавством; у визначених законодавством випадках може бути пред'явлений у візуальній формі відображення, в тому числі у паперовій копії.

Згідно за ст. 12 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» перевірка цілісності електронного документа може проводитися шляхом перевірки електронного цифрового підпису [6].

Для підписання електронних документів можна скористатись онлайн-сервісом підписання документів електронним підписом на порталі «ДІЯ».

Правовий статус електронного документа та його копії визначений ст. 8 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», тобто юридична сила електронного

документа не може бути заперечена виключно через те, що він має електронну форму. Допустимість електронного документа як доказу не може заперечуватися виключно на підставі того, що він має електронну форму [6].

Учасник справи на обґрунтування своїх вимог і заперечень має право подати суду електронний доказ в таких формах:

- 1) оригінал;
- 2) електронна копія, засвідчена електронним цифровим підписом;
- 3) паперова копія, посвідчена в порядку, передбаченому законом.

Паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом, однак є однією з форм, у якій учасник справи має право подати електронний доказ (ч. 3 ст. 96 Господарського процесуального кодексу України), який, в свою чергу, є засобом встановлення даних, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи (п. 1 ч. 2 ст. 73 Господарського процесуального кодексу України) [9]. Таким чином подання електронного доказу в паперовій копії саме по собі не робить такий доказ недопустимим. Суд може не взяти до уваги копію (паперову копію) електронного доказу, у випадку якщо оригінал електронного доказу не поданий, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу (Постанова Верховного Суду від 19 січ. 2021 р. у справі № 922/51/20) [4].

Місцевим судом, на виконання вимог ч. 5 ст. 100 Цивільного процесуального кодексу України, обґрунтовано не було взято до уваги надані відповідачем паперові копії електронного доказу – знімків екрана монітора, у зв'язку із неподанням їх оригіналів та поставлення позивачем під сумнів відповідність таких копій оригіналу (Постанова Верховного Суду від 21 берез. 2019 р. у справі № 568/879/17) [1]. Не є порушенням норм процесуального права не дослідження оригіналу електронного доказу за наявності в матеріалах справи паперових копій цих доказів та за відсутності обґрунтованих сумнівів у їх відповідності оригіналу (Постанова Верховного Суду від 28 квіт. 2021 р. у справі № 234/7160/20, від 18 черв. 2021 р. у справі № 234/8079/20) [2]. Витяг з внутрішньої системи електронного документообігу відповідача не може вважатися належним доказом, який відповідач може подати на підтвердження відправлення ним листа-повідомлення позивачу, з огляду на те, що такий витяг не підтверджує для відповідача факт

відправлення кореспонденції, зокрема передачі листа оператору поштового зв'язку у певну дату, не містить штрих-коду листа (Постанова Верховного Суду від 25 серп. 2020 р. у справі № 917/1061/19) [3].

### Список використаних джерел

1. Постанова Верховного Суду від 21 берез. 2019 р. у справі № 568/879/17. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=80751512&red=1000033592a0ff9df73bb769e8d370a166f943&d=5>
2. Постанова Верховного Суду від 28 квіт. 2021 р. у справі № 234/7160/20, від 18 черв. 2021 р. у справі № 234/8079/20. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=96631900&red=1000031a320a77c835840f0142df98da5896d4&d=5>
3. Постанова Верховного Суду від 25 серп. 2020 р. у справі № 917/1061/19. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/C018951>
4. Постанова Верховного Суду від 19 січ. 2021 р. у справі № 922/51/20. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/94517830>
5. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05 жовт. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
6. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 трав. 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
7. Судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду обговорили проблемні питання допустимості електронних доказів під час судового розгляду. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1202347/>
8. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 бер. 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>
9. Господарський процесуальний кодекс України від 06. лист. 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>